

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Ne višina obresti, ampak varnost vlog bodi merodajna!

(Ponatis iz „Narodnega Gospodarja“ št. 12. z dne 25. junija.)

Vojna kriza je povzročila v trgovini in industriji znatno omejitve, v mnogih strokah celo popolno ustavitve obratov.

Posledice tega položaja se mimo drugih nerazveseljivih pojavov kažejo tudi v blagajnah bank in denarnih zavodov, ki se bavijo s financiranjem trgovskih in obrtnih podjetij, katera vsled svoje ustanovitve ne iščejo pri bankah skoro nobenih kreditov. Kapitalije, osredotočene v blagajnah bančnih zavodov, ostajajo neoparabljene, ali z drugimi besedami, ne donajajo bankam dobička, da bi mogle vlagateljem plačevati obresti v enaki višini kakor prej. Nasprotno morajo mnogi, osobito veliki zavodi, ki imajo nabrane mnogo gotovine, katere v sedanji dobi ne morejo ugodno razposoditi, trpeti zaradi tega zgubo. Da bi to zgubo omilili, so ti zavodi prisiljeni znižati obrestno mero za vloge, s čemer poleg tega zadržujejo nadaljni dotok novih vlog. Znižanje obrestne mere za vloge gre v mnogih velikih zavodih tako daleč, da ne obrestu- stujejo — posebno večjim vlagateljem (kapitalistom in manjšim denarnim zavodom) — njihovih naložb višje kakor po 3% da, v nekaterih slučajih celo samo po 2½ do 2%. Ako bi današnja kriza imela trajati daljšo dobo, mogli bi učakati še večje znižanje obrestne mere, morda tako daleč, da bi se naložbe sprejemale brez obresti, ali da bi vlagatelj moral celo plačati neko pristojbino za shrambo denarja, tako kakor je bilo običajno pred davnimi časi v prvih početkih bankarstva, ko je šlo vlagateljem samo zato, da se njihova gotovina in vrednostni predmeti

varno spravijo, zakar so morali bankirju plačati posebno odškodnino.

Do takega stanja, upajmo, ne bo prišlo. Nasprotno se bo začasno znižanje obrestne mere v bližnji bodočnosti po sklepu miru prevrglo v denarno draginjo. Po denarju bo tedaj veliko povpraševanje, ker bo z novim oživetjem trgovine in obrtnije oživel tudi kreditno gospodarstvo v nepričakovanem obsegu, tako da bodo sedaj prizadejane izgube na obrestni meri brž zaravnane. Za to bodočo dobo moramo že sedaj gledati, da si pridržimo razpoložljivih denarnih sredstev in si vzeti za nauk današnje prilike, ki s svojim silnim vplivom segajo tja do naših vaških posojilnic, ki bodo morda kmalu prisiljene, enako drugim denarnim zavodom za enkrat primerno znižati obrestno mero za vloge.

Pri tem znižanju obrestne mere bodo kmetiške posojilnice imele v primeri z drugimi denarnimi zavodi to prednost, da imajo med svojimi vlagatelji veliko večino malih vlog, katerih lastniki ne polagajo v prvi vrsti važnost na visoko obrestno mero. Zaradi tega se kmečkim posojilnicam ne bo treba bati, da bi znatno zgubile hranilnih vlog, ker razboritim vlagateljem gre glavno za varnost hranilnih vlog in bodo navzlic znižanju obrestne mere svoje prihranke pustili v posojilnici vedoč, da so ondi najboljše in najvarnejše spravljene.

Današnje razmere, ko je toliko denarja na preostajanje, jasno osvetljujejo značaj in varnost denarnih zavodov in bank, katerim so zaupane vloge posameznikov in manjših denarnih zavodov. Sedaj je možno trdnost finančne podlage in solidnost podjetij, katera zakladajo ti veliki denarni zavodi, precej zanesljivo oceniti primerjaje njih finančno pripravljenost (likvidideto) in visokost njihovih denarnih preostankov in s tem diktirano

znižanje obrestne mere. Denarni zavod, kateri danes zniža obrestno mero, dokazuje s tem, da ima denarja zadosti in da ga ne more ugodno in varno porabiti. Ker navzlic temu znižanju prinašajo novi vlagatelji svoje prihranke, a stari vlagatelji jih puste še naprej, izražajo s tem zavodu svoje zaupanje in priznavajo, da jim gre v prvi vrsti za varnost naložbe. So pa še drugi zavodi, kateri obrestne mere ne znižajo in še z inserati po časopisih vabijo nove vlagatelje v svoj krog. Med vrsticami takega inserata moreš čitati: zaupanja vlagateljev nimamo; denarja nam manjka; tega, ki smo ga bili dobili dosedaj, smo vtaknili v podjetja, katera moramo ven in ven z nova zalagati in sicer v dobi, ko drugi veliki zavodi nimajo prilike svoje preostanke varno nalagati.

Veliki dotok vlog v kmetiške posojilnice svedoči, da uživajo te selske blagajnice zaupanje vlagateljev, katerim gre pri nalaganju težko prihranjenega denarja poglavitno za varnost, ki jo vidijo v nemejenem poroštvu, podanem po premoženju vseh članov.

Vlagatelj, ki polaga važnost in varnost vloge, si more sedaj napraviti precej zanesljiv pregled o boniteti denarnih zavodov. Čim večjo obrestno mero kateri zavod nudi, tem riskantnejša podjetja mora financirati z zaupanjem mu denarjem, da more dati vlagateljem visoke obresti, poleg tega mora skrbeti za pokritje velikih režijskih stroškov, za izplačila visokih dividend in tantiem in za dotiranje svojih rezervnih zakladov.

Čim manjše obresti daje banka, tem varnejše so pri nji naložene vloge.

Naročajte „Dolenjske Novice!“

Peronospora na grozdju.

Vsled zadnjega deževja in megle se je pričela po nekaterih krajih na Dolenjskem razvijati ne samo listna, ampak tudi grozdna peronospora.

To bolezen zamenjajo mnogi s plesnobo in ko jo zapazijo, se takoj lotijo žveplanja, ki pa — kakor vemo — proti peronospori ali paležu nič ne koristi. Edino le žveplanje z galičnim žveplom, to je takim, kateremu je primešano 3% do 5% zmlete galice, učinkuje tudi proti tej bolezni.

Kako se loči po plesnobi napaden grozd od onega, ki je napaden od peronospore ali paleža?

Če napade peronospora grozdje zgodaj, to je kmalu po cvetju, postane kosmato, podobno kakor da bi bilo plesnivo.

Ampak, če si ogledamo to navidezno plesnobo natančno, vidimo, da se od prave plesnobe bistveno loči.

Medtem ko napravi prava plesnoba (oidium) na kožici jagod sivobelo, tenko kakor s pepelom ali z ajdovo moko potreseno prevleko, je jagoda, ki je napadena od peronospore ali paleža bolj kosmata, kakor z drobčkanimi koščki vate posuta. Ta bela ruša stoji od jagode proč in se na njo ne prilega tako tesno kot pri pravi plesnobi. Pa tudi na grozdnih pecljčkih, skozi katere se bolezen vedno naseli v jagode, najdemo take kosmatinke. Od peronospore napadene jagode postanejo kmalu bolj temne, črnkaste, se osušijo in sfrknejo, so tedaj podobne cibebam. Če jih prerežemo, so znotraj črne ali vsaj črnkaste in konečno se posušijo in odpadejo.

Če se naseli peronospora še-le koncem julija ali avgusta na jagodah, potem navadno sploh ne postanejo kosmate, ampak le temnozeleno, ali zelenočrne, kakor spar-

LISTEK.

Na Kresni večer. (Konec.)

Kresni večer je. Po gričih goré kresovi, njih plamen je nemiren... Tudi na gričku, ki stoji nasproti hišici našega Tončka, je zakuril nekdo kres. Ali letos ni tako velik, ni tako žareč in ni tako vesel, kakor je bil lani... In tudi ni Tončka, da bi pritekel gori in opazoval vso naravo v prelestni noči... Tudi ni očeta, da bi ga opazoval skozi okno; in mama?... Kje so tisti fantje, ki so lansko leto kurili kres?... Zakaj se letos suče okrog ognja samo par pastirjev?... Ali se je v enem letu vse izpremenilo... da ni nič tako, kakor je bilo lani? O, pač nekaj je! Ali ne vidiš hišico tam doli pod gričem prav tako, kakor je bila lani? Ali jo ne razsvetljuje plamen kresa na griču, tako kakor lani? Da, vse kakor lani. Tudi okno je odprto kakor lani in ob oknu sloni nekdo — pa samo nekdo, ženska je... lani pa sta slonela dva... Lani so bile njiju oči uprte na grič in zasledovala sta s pogledi svojega sinčka... Letos pa ženska sama topo zre pred sé, včasih se z nemirnim pogledom ozre na grič in tužno zavzdihne... Sina pa ne zagleda nikjer in ga ne bo zagledala... Tudi sam ne bo pritekel doli s hriba...

In kresovi pojemajo vedno bolj in bolj. Tu pa tam se še kateri svetlika, trepeče in naposled ugasne. Ob odprtem oknu pa sloni žena bledih lic in premišluje svojo usodo. Zunaj naokoli je že vse mirno in tiho, ne jednega kresa ni videti več, na nebu migljajo zvezde in hladni veter veje okrog hišice in se poigrava s črnimi lasmi žene; zdaj pa zdaj skovikne sova v lesu in žena se za hipec preplašeno ozre v ono stran, odkoder se je zasljal glas. Zdaj se je prikazal mesec na nebu, bled kakor lica na oknu sloneče žene, žalosten, kakor žena sama.

In vstala je žena iz-za okna, ga zaprla in prižgala v sobi luč. Ozrla se je po sobi, pa bila je sama, čisto sama... In pokleknila je pred sv. razpelo, pred tisto razpelo, pred katerim je klečal pred enim letom njen sinček in dolgo je zamišljeno gledala v Križanega, v njeni duši pa se je bil vroč boj... Pa je zopet vstala in se vsedla na stol, se ozrla na uro; kazala je četrta na ednajst. Pozno bo že, si je mislila. Grem k počitku... V Tončkovo sobo grem... tam je bolj prijetno, bolj tolažbe polno... In vzela je svetilko in naglih korakov je odšla v sinovo sobo.

Čez dobrih pet minut je bilo vse mirno okrog hišice in v mali sobi je počivala trpeča mati, — pa saj ni več mati,

ker njen sin že počiva od Božiča v hladnem grobu — počivala je trpeča žena, — če že ni vdova, — ker od Velike noči že ni dobila od moža nikakega sporočila. Morda je še živ, morda pa je že mrtev... Počivala je. Spati pa ji ni dalo. Na postelji je ležala, njena ustna pa so šepetala v bridki žalosti:

„O Kresna noč! Koliko veselja si prinesla vselej marsikomu! Letos pa prihajaš obložena z žalostjo in trpljenjem. Sicer so goreli kresovi, njih plamen je razsvetljeval pokrajino, ali tistega veselja, tiste sreče ni kakor druga leta. Pred letom je tukaj sladko spal moj najdražji zaklad... moj edinec; pred letom sva občudovala z možem tvoj čarobni kras in srečna sem bila in zadovoljna. In letos?... O, Kresna noč! Nimam ne sina, ne moža; — sama tugujem v britki nesreči. Tam na blagoslovljenem prostoru pri cerkvi spi moj edinec in tam gori v gozdnih Karpatih se bojuje moj mož, od katerega nimam nobenega glasu. Morda že sanja v Karpatih večne sanje Kresne noči... In po naši domovini ne gori letos mnogo kresov; na nekaterih krajih jih še celo nič ni... Pač pa gori na robovih slovanskega domovja sto in sto kresov! Tam doli na hrvaško-bosanski meji preži tolovajski Srb na našo ljubo Avstrijo. Hrabri branilci domovine zažigajo ogenj in ga pošiljajo za sovražnikom. Na severu izsteza svoje

roke Rus po slovanski zemlji gališki in naši hrabri branilci ga odganjajo in preganjajo in z Božjo pomočjo izvojujejo čudovite zmage? In doli na solnčnem jugu? Izdajalski Lah hoče ugrabiti slovenske kraje in nas Slovence razkosati in razdeliti v svoje podložnike. Ali mi zaupamo v Boga in prepričani smo, da tudi ta zahrbtnož nam ne bo odvzel naše sreče pod zaščito Avstrije. Na pragu naše slovenske domovine ob bistri Soči se bijejo vroči boji in gorí mnogo kresov! O, le gorite kresovi po slovanskih pokrajinah, kresovi britke žalosti in trpljenja, — kresovi strašne vojske! Le naj se množi krog naših sovražnikov, z Božjo pomočjo bodejo naši hrabri branilci premagali vse! Če gori še toliko vojnih kresov, se ne ustrašimo, zato ker vemo, da gori v Božjem Srcu Jezusovemu kres večne ljubezni, ki nas v vsaki nesreči podpira in tolaži! Le pridno nalagajmo na grmado Božjega Sreca dobra dela in molitve, da nas bo vse objelo s svojim žarom, naše sovražnike pa ponižalo in oslabeledo!“

In na ustnicah žene je zaigral prvi smehljaj; mislila je pač, da vse to pripoveduje svojemu sinu. Pa bile so le napol sanje, napol razburjenost in trudna je umolknila in sladko zaspala, zunaj pa je vladala čarobna kresna noč...

jene, ali pa od pečličkov doli plavkaste in se konečno posušijo.

Prava plesnoba (oidium) je pa pri mladih in starih jagodah vedno enaka.

Jagoda postane pepelnatosiva, kožica krhka, a znotraj je jagoda zdrava, le kožica je bolna.

Vsled tega se jagoda, ki je znotraj zdrava, zelena in ne črna in sparjena kot pri peronospori, razpoči in posuši, ampak ne odpade.

Proti tej ravno popisani pravi plesnobi (oidiju) je treba trto in grozdje žveplati, ampak proti peronospori ali paležu ne koristi žveplo nič, temveč le galica, oziroma perocid ali druga nadomestilna sredstva za galico.

Žalibog se pri škropljenju trt pri nas veliko premalo pazi na grozdje. Zlasti pri drugem škropljenju, ki se mora izvršiti vedno kmalu po cvetju, je treba grozdje dobro poskropiti in sicer toliko, da od njega kaplje, tako da pride galica prav do pečličkov.

Najbolje je poskropiti vinograd kot po navadi in potem še enkrat skozi iti in škropiti le po grozdju.

V krajih, kjer peronospora letos grozdje najbolj napada, so sploh vinogradniki v škropljenju zaostali. Mnogi škropijo zdaj še-le v prvič, drugi pa še-le v drugič in pri tem so med prvimi in drugim škropljenjem pustili presledek skoraj enega meseca.

Le tisti, ki pravilno škropi in galico dobro pripravi, se zamore zlasti v bolj mokrotnem poletju — in to je letošnje poletje brez dvoma — peronospore ubraniti.

Škropiti je do konca julija in sicer najmanj trikrat, to je prvič pred cvetjem, drugič 14 dni za prvim škropljenjem in tretjič 3 tedne za drugim.

Pri letošnjih visokih vinskih cenah bi se bilo pač gotovo izplačalo — čeprav je veliko pomanjkanje delavcev — posebno važnost na škropljenje polagati.

Pri nas pa je v navadi najprvo površnost, dostikrat celo brezbriznost in nemarnost in potem pa veliko tarnanje in stokanje. B. Skalicky.

Gospodarske drobtine.

Hudobnega bika se lahko na ta način kroti, da se mu priveže ena vrvi za plečeti okoli života, druga vrvi se pa priveže tako-le: najprej okoli rogov, potem se potegne vrh vratu čez viher, kjer se zaveže okoli prve vrvi za plečeti, potem pa potegne naprej po hrbtu, ledju, križu in zavije okoli repa nazaj in zaveže trdno na križu. Tako povezan bik ne more z glavo h tlem in zato zgubi svojo nevarno moč, ki je že marsikoga spravila v nesrečno smrt. Še-le zadnjič smo slišali o takem nesrečnem slučaju, ki se je pripetil nekemu gospodarju pri Višnji gori. Bodimo pri teh živalih bolj previdni! Če imamo peljati bika na semenj, se prav zelo priporoča, da mu privežemo čez čelo in oči kako vrečo, ker ga na ta način veliko lažje peljemo in krotimo. Povezovanje bika za noge (biclje) se pa manj priporoča, ker se je na ta način že marsikaterega bika tako daleč mučilo, da je imel vsa razbita kolena in da je nazadnje v kakem cestnem jarku obležal, da ga ni bilo mogoče spraviti nikamor več.

Pika pri kokoših. Pri nas je navada, da se pika izdre, če oboléli živali za to boleznijo. To je pa muka za živali. Izdiranje pike z jezika je v resnici trpinčenje živali! Kaj pa je pravzaprav pika? Pika je nahod pri kokoših, ki prihaja od prehlajenja. Pri tem oboli tudi konec jezika, ki postane blede, bel in bolj trd. Pri hudem nahodu, ki se pokaže ne-le v nosni duplini, ampak tudi v sapniku in ustni duplini, postane jezik suh, bolj trd in rožen, in tako izpremenjen jezik imenujejo piko na jeziku. Namesto, da izdiramo roženo špico na jeziku, se priporoča imeti kokoši na gorkem in suhem. Za jed naj dobe mehko pičo in v vinu namočen kruh. Kot zdravilo se pa priporoča, da

se maže jezik in usta z očetom, v katerem smo raztopili nekoliko sladkorja tako, da je očet sladak. To je dobro domače zdravilo. Olupljenje jezika naj se pa opusti, ker je to pravcato trpinčenje tako obolelih živali.

Vojska z Italijo.

Dunaj, 13. julija. Uradno razglašajo: Na primorski bojni črti so bili včeraj na posameznih točkah ljuti artiljerijski boji. Napad več italijanskih pešpolkov pri Redipulji je bil odbit.

Položaj na koroškem in v tirolskem obmejnem ozemlju je neizpremenjen.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Lugano. „Tribuna“ sodi, da so izgubili Italijani ob Soči 80.000 mož.

Italijanski kralj pri Plaveh jokal. „Pressburger Tagblatt“ poroča, da je italijanski kralj Viktor Emanuel, ko je videl strašne izgube svojih vojakov pri Plaveh, jokal.

15.000 Lahov prosi za državljanstvo v Švici. Curih, 29. junija. Dosedaj je 15000 laških vojnih zavezancev prosilo za državljanstvo v Švici, da se jim ni treba odzvati laški mobilizaciji.

Vojska z Rusi.

Rusi grade utrdbe ob rumunski meji. Budimpešta. Iz Črnovic se poroča: Iz popolnoma zanesljivega vira se trdi, da Rusi svojo mejo nasproti Rumuniji zelo močno utrjujejo.

Optimistična sodba ruskega generala. Milan. „Secolo“ poroča o razgovoru z nekim aktivnim ruskim generalom, ki je izvajal: Rusi upamo, da bomo julija preskrbljeni s strelivom. Ustvarili bomo med tem novo armado in pričeli zopet prodirati. Ruske tvornice izdelujejo ponoči in podnevi strelivo. Čez Arhangelsk in Vladivostok dohaja neprestano vojni material. Rusko prebivalstvo je sicer pobito, tega ne morem tajiti, a zaupamo v našo končno zmago.

Razširjenje kolere v ruski vojski. Krakov, 11. julija. „Kuryer Lwowski“ poroča, da divja v ruski vojski kolera, ki tudi pozimi ni prenehala. Ker so se zamenarile zdravstvene odredbe, se je sedaj kolera v ruski vojski strašno razširila. Namesto, da bi na kolero obolele vojake pustili v oskrbi Rdečega križa, jih pa armada vlačí seboj od kraja do kraja, s čemer se je kuga raznesla in razpasla na vse strani.

Brezupnost na Ruskem. Kolin. Po „Berner Tagwacht“ poroča „Köln. Zeitung“: V ruskem proletariatu se pojavljajo močni znaki revolucijskega stremjenja. V Petrogradu se širi med delavstvom revolucijska propaganda. Zaprlji so jih že veliko. V Vilni so zaprlji celo bolniške sestre, ker so bile osumljene, da širijo revolucijsko propagando med vojaki. V moskovski družbi se trdi, da je Rusija popolnoma porazena. Častniki, ki se vračajo z bojišča, odkrito izjavljajo, da dvomijo na ugodnem uspehu vojske. V Rusiji se splošno sodi, da gre Rusija nasproti velikim dogodkom.

Car ukazal moliti. Petrograd. „Rječ“ poroča: Sveti sinod je na carjev ukaz zapovedal, naj se prirejajo v ruski državi prošnje molitve in procesije, da se izprosi božja pomoč v težavnem položaju.

Na južnem bojišču.

Črnogorski napadi zopet odbiti. Dunaj, 12. julija. Uradno razglašajo: Zadnji čas razvijajo Črnogorci od hercegovinski meji živahnejše, a popolnoma brezuspešno delovanje. Približno dva črnogorska bataljona sta nedavno po daljšem obstreljevanju s teško artiljerijo zopet napadla naše obmejne postojanke vzhodno od Avtovea. Bila sta odbita. Nek naš letalec je istočasno zelo uspešno metal bombe v nek črnogorski tabor. Bolj južno od tam je vdrl nek sovražni bataljon čez mejo. Tudi ta je bil s protinapadom vržen na črno-

gorsko ozemlje. Vzhodno od Trebinja je sovražnik po neuspehih minulega tedna zaman poskušal, da bi z ognjem težke artiljerije dosegel kak uspeh.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Izjava srbskega poslanika v Rimu. — **Srbija ne zahteva Dalmacije.** Sofija, 10. julija. Srbski poslanik v Rimu je izjavil: V Srbiji vlada pobito razpoloženje, ker se od tako male dežele, kakor je Srbija, ne prenehoma zahteva, da odstopi kak del svojega teritorija sedaj Bulgariji, potem Rumuniji ali pa Grčiji. Srbija si ne prisvaja nikakšne pravice do Dalmacije, ampak zahteva samo izhod na morje.

Nemško-francosko-belgijsko bojišče.

Nemci odbijajo francoske napade. Berlin, 13. julija. Veliki glavni stan: Francoski napad z ročnimi granatami pri sladkorni tvornici pri Souchezu je bil odbit. V zvezi z naskokom na pokopališče se je naša postojanka v širini 600 metrov potisnila pred pokopališče. Tudi Cabareth Rouge, ki leži ob cesti v Arras, je bil vzet. Število ujetnikov se je povišalo na 3 častnike in 215 mož. Razne priprave za sovražne protinapade smo obstreljevali in s tem smo preprečili njih izpeljavo. Med Mozo in Mozelo je razvil sovražnik živahno artiljerijsko delovanje.

V gozdu Pretre so se zrušili pred našimi vrstami štirje sovražni napadi z velikimi izgubami za sovražnika.

Najvišje vojno vodstvo.

Turška vojska.

Nove na Dardanele odposlane čete. Haag, 9. julija. Iz Londona se poroča: Iz Toulona v Dardanele se je odpeljalo minul teden zopet 20.000 mož. Angleška admiraliteta poroča, da zahteva višji dardanelski poveljnik Hamilton vsak mesec najmanj 35.000 do 45.000 novih mož, da more nadomestiti ujetnike, ranjence, mrtve in bolnike.

Razvedrilo.

Strah. Olga: „Torej Tvoj ženin Ti piše, da se je naučil v vojni kuhati?“

Nada: „Da! Sicer pa upam, da vojska vendar ne bode tako dolgo trajala, da bi se naučil boljše kuhati od mene!“

Trgovsko. Trgovec (kristjan) pokaže trgovcu sosedu lepo novo blagajno z vprašanjem: „Kako se vam dopade moja nova blagajna, gospod Mozes?“

Trgovec (žid): „Jaz ne sodim blagajne po zunanem, gospod Novak!“

Dota. Ženin očetu svoje neveste: „In koliko tedaj bodete dali svoji hčeri dote?“

Oče: „Lepo opravo, 6000 kron in pa — 1 kilo moke!“

Na dopustu. Žena: „Francelj, povej, kaj hujsje učinkuje, granata ali šrapnel?“

Mož: „Oh, draga Liza, oboje mori grozno hudo; a vendar je hujsja granata, ker je ženskega spola!“

Domače in tuje novice.

Duhovske vesti. Podeljena je župnija Boštanj ob Savi č. g. Engelbert Rakovec, kaplanu v Ribnici. Premeščeni so čč. gg.: Ivan Borštnar, župni upravitelj v Šent-Lenartu za žup. upr. v Novo Oslico; Josip Klopčič iz Kamnika za žup. uprav. v Šent-Lenart; Franc Govekar, prefekt v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano za kaplana v Ribnici; Ivan Sever iz Koroške Bele v Moravče; Anton Zalokar iz Brezovice v Črnomelj; Josip Markič iz Pred-dvora v Horjulj. — Nameščeni so čč. gg. semeniški duhovniki oziroma novomašniki: Ivan Dežela v Preddvoru; Franc Vavpetič

na Kor. Beli; Ivan Vindišar v Kamniku; Franc Učakar na Brezovici.

Kot vojaški kurat je 30. junija odšel gospod Josip Bulovec, dosedaj kaplan pri Sv. Križu pri Litiji.

Zrelostni izpit. Učenci, ki so z ugodnim vspehom dovršili sedmi gimnazijski razred, in so ali že v vojaški službi, ali pa bodo kmalu poklicani, smejo takoj prositi, da se pripustijo k zrelostnemu izpitu. Prošnje, opremljene z vsemi gimnazijskimi izpričevali in krstnim listom, naslovljene na c. kr. deželni šolski svet, naj se položijo pri c. kr. gimnazijskem ravnateljstvu v Rudolfovom. — C. kr. gimn. ravnateljstvo Rudolfovo, 14. julija 1915.

Izgubila je neka oseba v nedeljo v prečenski cerkvi denarnico z manjšo vsoto denarja; nazaj jo dobi v prodajalni pri J. Krajec nasl.

Poročil se je strokovni učitelj dež. kmetijske šole na Grmu, c. in kr. poročnik 30. pešpolka, g. Fran Malásek z gospico Franjo Žitkovo. — Rogaska Slatina-Vrhnika, 5. julija 1915. — Čestitamo!

Prememba posesti. Hišo g. Petriča v kapiteljski ulici je kupil g. Agnič. Hišo g. Tonjca blizu kolodvora g. dr. Furlan.

Dar. Hranilnica in posojilnica v Kandiji je darovala „Pomožnemu odboru za primorske begunce v Ljubljani (Zadružna Zveza) 100 kron podpore.

Umrla je v Bršljinu pri Novem mestu dne 11. julija v noči gospa Neža Globelnik roj. Vertačnik po dolgi in zelo mučni boleznini, komaj 35 let stara in popolnoma vdana v Božjo voljo, previdena s sv. zakramenti. Pokojnica je bila rododoma štajarka doma iz Planine, ter zapušča žalostnega soproga in devet nepreskrbljenih otročičev, katerim je bila uzorna soproga ter skrbna, pridna in prava krščanska mati. Ranjka je bila pa tudi izvrstna gospodinja, ljuba sosedinja, splošno spoštovana, radodarnih rok in usmiljenega srca do revežev, kratko: bila je vseskozi zlata duša. — Kako zelo je bila prerano umrla priljubljena, je dokazal tudi njen slovesni pogreb, ki se je vršil v torek zjutraj v Prečni z daritvijo sv. maše. Istega se je udeležilo posebno mnogo meščanov mej njimi več odličnih oseb in pa tudi precejšnje število iz okolice. Naj si odpočije od truda- in mukepolnega življenja v hladnem grobu, a njeni blagi duši naj podeli Bog rajski mir! G. soproga in pa bridko prizadeto družino naj pa tolaži zavest, da je ločitev od predrage ženke in mamice le začasna in da se vsi zopet združimo nad zvezdami.

Dež. poslanec g. Zurc. Pod to notico smo prinesli zadnjič sporočilo nekaterih znanih ruskih vjetnikov. Označen je bil pa kraj napačno, torej prinesemo tukaj popravek, da se prepriča napačno naslovljenje na dotične osebe. Glasiti se mora kraj: Merw, to je mesto v Buhari ali Transkaspiji na Ruskem, in ne Mero.

Patent za domačo iznajdbo, za vli-vanje in izdelovanje sveč po novem praktičnem načinu, je podelil c. kr. patentni urad na Dunaju g. Matkot-u Malovič-u, umetnemu mizarskemu mojstru in posestniku v Novem mestu. Z novo iznajdbo je zagotovljen najboljši uspeh na tem polju že zaraditega, ker se zamorejo vse sveče lepo in enakomerno ter z precizno gotovostjo vlivati tako, da odpade vsak izmeček sveče (Ausschufware) in da se doseže s to novo iznajdbo tudi velikoprocenčno hitrejše izgotavljanje sveč, kar je po dosedanem dolgočasnem vli-vanju zares velikanskega pomena. — S to novo iznajdbo si je tedaj pridobil vedno marljivi g. Malovič velike zasluge za domačo industrijo ter mu zamoremu k tej iznajdbi le odkritosrčno čestitati. Želimo mu od srca, da bi se mu vse pričakujoče tozadevne nade najzadovoljnejše uresničile!

V Trebnjem so ta teden podrli kameniti most, ki pelje čez železnico v „grad“, ker se namerava ondi kolodvor razširiti za en tir.

Iz Radovice se nam piše: Dne 4. jul. je pel na Radovici č. g. Janez Kramarič novo sv. mašo. Nešteta množica, ki je prihitela od blizu in daleč, je pokazala, da ljubi take slovesnosti. Prekrasno ozaljšana cerkev ni mogla vsprejeti vse te pisane množice v svoje naročje. Pa dobri Bog je z lepim vremenom postregel, da so mnogi prisostvovali tej lepi slovesnosti pred cerkvijo. To lepo slovesnost, kakoršne ni bilo na Radovici že celih 46 let, je povzdignil novomašnikov pridigar, preč. g. Schweiger Fr., dekan iz Leskovca, ki je v krasnih besedah orisal novomašnikovo službo; povzdignil jo je tudi med več duhovniki preč. g. Dovgan Fr., prošt in dekan iz Metlike. Med odličnimi gosti smo opazili c. kr. okrajnega glavarja. To redko slovesnost je nad vse pričakovanje povzdignil domači pevski zbor pod vodstvom velec. g. Mihelčiča, poslanca in izkušnega organista. Po več slavolokih so pozdravljali farani svojega novomašnika; po prihodu iz cerkve ga je pozdravila deklica, begunka iz Sarajeva, v imenu ondodnih beguncev. — „To je bil dan, ki ga je naredil Gospod.“ Vsem, ki so se ga udeležili, bo ostal v trajnem spominu. — Novomašniku na mnoga leta!

Nadporočnikom pri 2. bos. herceg. polku je imenovan poročnik v rezervi dr. Vladimir Golia, ki je sedaj dodeljen nekemu etapnemu poveljstvu na italijanskem bojišču.

Odlikovanja slovenskih častnikov. Vojaški zaslužni križec 3. vrste z vojno dekoracijo podpolk. 17. pp. Hugon Ventour. Najvišje pohvalno priznanje: Ritmojster 5. tren. div. Josip Vodopivec; poročnik 17. pp. Ivan Novak; nadporočnik 7. havb. p. Dr. Aleks. Sajovic; poročnik 27. dom. pp. Mihael Levec. — Zlat zaslužni križec s krono na traku hr. svetinje polk. zdravnik dr. Ivan Korže, vojna bolnica 5/4.

Odlikovanja slovenskih vojakov. Vojaški zaslužni križec 3. vrste z vojno dekoracijo: Stotnik 27. pp. Anton Jasbec, nadporočnik 47. pp. Karol Krusič, poročnika Rudolf Devet in Fran Burian, nadporočnik 78. pp. Alojzij Šterbenc. Ponovno najvišje pohvalno priznanje: nadporočnik 17. pp. Emanuel Šufaj in nadporočnik 54. pp. Hugo Pruman. — Najvišje pohvalno priznanje: nadporočnik 44. pp. Karol Sterniša, stotnik 7. gor. top. p. Milan Jenčič, stotnik 78. pešp. Gvido Pouš, poročnik 17. pešp. Mihael Grus, poročnik Karel pl. Plahki. — Srebrno hrabrostno svetinjo 1. vrste: višji ognjčar 1. trd. top. p. Josip Koder. Srebrno hrabr. svetinjo 2. vrste: desetnika Luka Stare in Alojzij Stross pri 3. pion. bat. Bronasto hrabr. svetinjo: desetnik Jakob Strauss, pionirji Ivan Celik, Simon Javornik in Franc Venta pri 5. pion. bat. — Zlat zaslužni križec na traku hrabr. svetinje: poročnik prov. častnik 8. loy. bat. Ivan Mašek. — Srebrno hrabr. svetinjo: pionirja Fran Gologranc in Andrej Premelec, 3. pion. bat. — Bronasto hrabr. svetinjo Franc Sluga 3. pion. bat.

Slovenski častniki so imenovani: za majorja stotnik 5. domobr. p. Josip Svetic; za stotnike: nadporočnik 27. domobr. pp. Ivan Rojnik, Rudolf Ukmar, Jos. Nežmach, Ernest Majcen, Ivan Orehek, Fran Benkovič 23. domobr. p., Oton Wissiak 26. domobr. p. Za nadporočnike: Leon Lindtner 26. dom. pp., Boguslav pl. Mihalič, Kristijan Pertot, Avguštin Trojanšek, Fran Korent, Stanislav Lavrenčič, Fran Aleš, Fran Rožman; za poročnika pa: Rudolf Skolar, Maks Abuja, Hugo Schauta, vsi od 17. pp.

Slovenci v cesarice Elizabete bolnici Rdečega križa v Rudolfovem: Brežnik Fran, Ahlin Ignac, Ludwiger Frid, Košiček Anton, vsi iz Novega mesta; Trselič Janko iz Sv. Križa; Komunjar Vincenc iz Robi-dišča, Primorsko (išče svojo ženo in otroke); Sršič Ant. iz Šmarjete; Gasperšič Janez iz Straže; Mišan Mihael iz okraja Poreč; Wale Anton; Prah Jos. iz Kostanjevice; Brejc Ivan iz Idrije; Paškvan Mihael iz Reke; Kontus Jos. iz Letaj pri Pazinu;

Jarič iz Petrovaradina; Žmitek Ivan iz Bohinja; Rožman Jožef iz Brežic.

V pokoj stopi preč. g. Frančišek Ksav. Zorec, župnik v Novi Oselici pri Škofji Loki. Rojen je bil v Št. Lovrencu ob Temenici 15. nov. 1854. Kot Dolenjec izbral si je za svoj dom v pokoju zopet Dolenjsko in sicer Gor. Sušice pri Toplicah, kamor se bode v kratkem preselil. Vsi ga z veseljem pričakujemo. Toda z največjim zadovoljstvom bomo sprejeli preč. g. župnika na Gor. Sušicah, kjer bode v naši sredini lahko nemoteno vžival vseskozi zasluženi mir in naše in naših okoličanov spoštovanje. Vsemogočni naj ga nam ohrani prav mnogo let v vsestranski zadovoljnosti in v trajnem zdravju!

Nesreča s puško. 17 let stari sin posestnice in gostilničarke g. Petschauer v Poljanicah Ferdinand Petschauer je šel pred kratkim na lisičji lov. Na vozu se mu je po nesreči izprožila puška. Strel je mladeniča zadel tako nesrečno, da je kmalu nato umrl. Po dolini splošno spoštovani gospej Petschauer naše sožalje ob tej veliki nesreči.

Računski listki v korist „Rdečemu križu“ se dobivajo v Novem mestu samo pri tajniku tukajšnje podružnice gospodu Karol-u Golia, c. kr. davčnem asistentu pri c. kr. okrajnem glavarstvu, soba št. 1. Gostilničarji v mestu in na deželi sezite po njih! 1 blok s 100 listki stane 2 K.

V francosko ujetništvo je prišel Anton Marolt iz velikolaškega okraja, ko je iz Amerike hitel pod orožje. Godi se mu slabo. Pravi, da je tam skupaj 22 Kranjcev, večinoma doma od Novega mesta in Straže. (Prosimo, ako kdo kaj vé o teh dolenskih rojakih, da nam sporoči. Uredn.) Tam je zaprtih tudi nekaj Kranjcev-dragoncev, ki so bili ujeti v Belgiji.

Pošta Laze, okr. Novo mesto, je opuščena. Nabiralnik je zdaj na Vršnih selih.

Iz ruskega ujetništva je pisal Jožef Muren iz Vel. Lipovce pri Ajdovcu, ki je nekje v Srednji Aziji. — Janez Koprivnik, doma iz Vel. Vrha pri Litiji je naznanil svoji ženi, da je ujetnik na Ruskem. — Iz Barnaula ob reki Ob v Sibiriji je pisal 27. maja 1915 Franc Mramor svojim staršem v Male Lašče. Od začetka vojske ni bilo glasu o njem. — Jožef Vidmar je zdaj med ujetniki v Petropavlovsk-u, Akmalinskaja oblast v Sibiriji, je še zdrav, kakor poroča materi dne 20. aprila. — Uradno so obveščeni domači, da je Franc Gros iz Dol. Straže ujet. Od Lukeževa ni bilo o njem nobenega glasu. Istotako tudi, da je Jožef Zupančič, dragonec, s Pogore, občina Prečina, ujet na sv. Rešnjega Telesa dan.

Iz ruskega ujetništva se je 4. julija oglašil Fran Petrič z Jesenic na Dolenjskem. Biva v guberniji Akmirinsk. — Umrl je v ruskem ujetništvu Martin Prah, posestnikov sin iz Koritne pri Vel. Dolini. Mihael Požgaj, posestnikov sin v Zgornji Ribnici, je bil ranjen v Galiciji ter se zdravi v neki ogrski bolnici. — Ranjen je tudi Jožef Gajski iz Ponikve pri Vel. Dolini. — Korporal Janez Luzar, posestnik, Irčavas, 17. pp., je ujet na Ruskem. — Oglašil se je Anton Repovž, posestnik z Božjakovega, ki je pisal svoji ženi, da sta z njim tudi Franc Pezdirc in Anton Guštin, oba iz Drašič pri Metliki. — Oglašil se je Janez Vidmar od sv. Helene, o katerem ni bilo že 8 mesecev nobenega glasu. On piše iz Skobelo pri Taškentu v Turkestanu, da je bil v Przemyslu ujet in da je zdrav.

Vojaške vesti. Janez Ladiha, 17. pp. 4. marškomp., se že 8 mesecev ni oglašil. Ako kdo ve o njem, naj sporoči sestri Rozaliji Ladiha, Meglenik, pošta Trebnje na Dolenjskem. — Jože Kobe iz Jugorje, obč. Brusnice, ki je bil zadnjič z bratom Janezom naznanjen kot mrtev, se zdravi v bolnici v Mistelbachu. O Janezu pa se še nič gotovega ne ve. — Pri 7. loy. bat. je lovec Josip Kastelic iz Šmartna pri Litiji vsled strela v trebuh mrtev. — Pavločič Matija, lovec, iz Semiča, vsled

strela v vrat mrtev. — Črnovojnik Jože Prijatelj iz Škocijana, okr. Krško, ranjen v prsa. — Florijan Kobe iz Vinice, težko ranjen. — Jožef Kic, 17. pp., doma iz Dol. Kamenc, obč. Prečina, je vsled ran umrl v Satoraly Ujhely na Ogrskem dne 10. avg. 1914. — Jožef Fajt, zidar iz Novega mesta, je umrl 21. febr. 1915 vsled legarja v Feldbachu pri Gradcu. — Franc Becele, posestnikov sin z Gor. Vrha št. 2., občina Št. Peter, je vsled ran umrl v bolnici na Dunaju.

Smrtna kosa. Iz Šmartna pri Litiji se poroča, da je ondi dne 11. julija umrl posestnik Ivan Breznikar. Bil je večletni župan. Pozneje je prevzel načelnštvo „Hranilnice in posojilnice“, ki zelo uspeva. Krščanskemu možu krepkega značaja blag spomin!

Cepci so že zapeli na Mirni. Marinovi so 9. t. m. omlatili ječmen. Tako zgodaj ga prej še niso nikdar.

„Svetovna vojska“. Zaradi izrednih razmer, na katere začetno nikakor nismo mogli računati, smo prisiljeni naznaniti Vam, da moramo s koncem tretjega četrtletja, t. j. z 18. sešitkom začasno prekiniti izdajanje „Svetovne vojske“. Poleg urednika je poklicanih v vojaško službo toliko tiskarniških uslužbencev, da z delom ni mogoče nadaljevati. Tudi se je papir in drugi tiskarski material tako izredno podražil, da smo prisiljeni ustaviti nadaljevanje. Vsled obstoječih razmer tudi 16., 17. in 18. sešitek ne morejo iziti v rednih 14 dnevni presledkih. Kedaj se bo delo nadaljevalo in v kaki obliki, je pač odvisno od nadaljnih razmer. Naročnikom, ki so plačali naročnino tudi za četrto četrtletje, bomo preostanek vrnili.

Z odličnim spoštovanjem
Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

Proti vohunstvu. Vsi krogí prebivalstva se pozivljajo k dejanskemu sodelovanju na zabranitvi, iskanju in zasačenju vohunov. Pri tem se opozarja, da se take osebe vsiljujejo celo v vojaških, častniških in civilno-uradniških uniformah, da zamorejo nemoteno vršiti svoje škodljivo delo. Vse ovadbe naj se prijavijo najbližjemu vojaškemu poveljstvu, politični oblasti, orožništvu ali pri občinskem uradu.

Oddaja iz vojaških konjskih bolnic izločenih konj, ki niso za vojaške namene več porabni, je za Kranjsko od c. kr. kmetijskega ministrstva izročena c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani. Od meseca decembra l. l. doslej je kmetijska družba dobila in oddala 64 takih konj, torej silno pičlo število, in v bližnji bodočnosti se je nadejati le še semtertje kakega konja, kajti tisti konji, ki niso kmalu ozdravljivi, se odslej naprej na mestu pokončajo, oziroma zakoljejo in se meso porabi za vojne ujetnike. Če so taki izločeni konji na razpolaganje, jih dobe le kmetovalci, ki so morali svoje konje za vojne namene oddati in med temi tisti, ki so najbolj potrebni, to je taki revni posestniki, ki nikakor ne morejo kupiti drugega konja po današnji visoki ceni. Premožni posestniki naj torej ne delajo ovir z nepotrebni prošnjami revnim prosilcem. Načelo kmetijske družbe je, po možnosti enakomerno ustreči prosilcem po celi deželi in je sedaj še nad 300 občin v deželi, v katere ni prišel še noben tak konj in se sploh ni nadejati, da se bo mogla vsaka občina vpoštevati. Prošnje posameznih občin kar za 6 do 10 konj se sploh ne rešijo, ampak kadar je prilika, le prošnje posameznih kmetovalcev, ki se izkažejo, da so vse konje oddali in so tako revni, da drugega konja ne morejo kupiti. Sedaj leži pri kmetijski družbi nad tisoč prošenj, od katerih bodo morda le nekatere ugodno rešene. Kjer je v kako občino že prišel kak tak konj, se drugi ne bo več oddal. Kmetijska družba nujno prosi, da se je z nepotrebni prošnjami ne nadleguje, zlasti naj osebno nihče ne hodi okolu družbenih zastopnikov, ki nimajo časa vsakemu posebej razlagati, kako zaveda stoji.

Loterijske številke.

Gradec, 23. junija 41 34 9 58 85
Trst, 14. julija 33 45 46 66 73

Raznotero.

Sv. oče podaril 5000 kron za nabavo vojaških kapel v naši armadi. „Reichspost“ poroča: Dunajski nuncij je po posebnem naročilu papeža Benedikta XV. izročil apostolskemu vojnemu vikarijatu 5000 K kot prispevek za nabavo vojnih kapel, da se udeleži skrbi za pastirstvo v c. in kr. armadi. Nadalje je „Reichspost“ poučena: Ni res, da bi sv. oče daroval 100.000 K italijanskemu Rdečemu križu in tudi ni ponudil gradu Castelgandolfo ranjencem, marveč so v gradu nastanjene sirote, žrtve potresa v Avezzanu.

Dva milijona Američank proti izvozu orožja. Amsterdam, 30. junija. Iz New Yorka se poroča, da se predsedniku Wilsonu v kratkem izroči peticija, ki jo je podpisalo dva milijona Američank, v kateri se zahteva prepoved za izvoz orožja, municije in drugega vojnega blaga v Evropo. Gibanje je uvedla ameriška ženska zveza za strogo nevtralnost.

Ameriška tovarna odklonila veliko municijsko naročilo. Rotterdam, 30. junija. Predsednik velike tovarniške družbe C. N. Kolb v Battle Creek je odklonil naročila neke četverosporzumne države na več stotisoč tokov za šrapnele. Utemeljel je to s tem, da bi ne mogel mirno spati, ako bi vedel, da kroglje iz njegove tovarne ubijajo nemške može v Evropi. Ako bo Amerika želela šrapnelov, jih bomo dobavili.

Ameriški podjetniki odklanjajo francoske naročbe. Berlin, 8. julija. „Berliner Lokalanzeiger“ je izvedel iz Ženeve: Več ameriških podjetnikov, ki so pred meseci sklenili s Francijo dobavne pogodbe, je plačalo odstopnino, ker potrebujejo svoje delavske sile za vašingtonske dobave. Vsi večji ameriški podjetniki odklanjajo nove francoske municijske naročbe.

Ženska izvoljena za župana. Rotterdam, 11. julija. Iz Newyorka se poroča: V Freeportu (Illinois) je bila za župana izvoljena gospa A. R. Canfield. Prvo občinsko sejo je otvorila z molitvijo in izjavila, da bo vsako sejo tako začela. Njena imenovanja v mestno in okrajno službo so pa bila razen dveh odklonjena, kar priča, da ima mestna načelnica močno opozicijo proti sebi. Načelnica je takoj začela oster boj proti alkoholizmu ter kratkomalo odbila vse prošnje za nove gostilniške licence. Gostilničarji so prisiljeni točiti brezalkoholne pijače. To je pa voda na mlin gostilničarjev zunaj mesta, ki so meščanom preskrbeli poceni vožnjo do svojih gostiln, ki so sedaj vedno polne.

Laške grozovitosti. Dunaj, 11. julija. (Kor. ur.) Iz vojnega časninarskega stana se poroča: Z italijanskega bojišča se poroča o takih dejanjih našega sovražnika, ki nasprotujejo določilom mednarodnega prava in o njih grozovitostih. Dne 2. junija zvečer se je pripeljalo s kolesi 2000 bersaglierov v Sv. Lovrenc na Furlanskem; prijeli so krajnega župnika in župana in so izsilili, ker so grozili s puškami in z bajoneti, izpovedi o avstrijskih postojankah. Ravno tako nasilno so postopali z mirnimi domačini. Župnika, župana in 20 mož so vlekli v Videm, ostale domačine so trdo mučili, več med njimi je bilo zadetih po strelah. Cel dan so divjali Italijani kakor divja tolpa, da bi jim izdali domačini avstrijske postojanke. Ženske so nadlegovali in onečaščali. Ko je 5. julija naša artiljerija prepodila Italijane iz Sv. Lovrenca, so vsi domačini Italijani pustili svoje premoženje v vasi in bežali v Gorico, odtam so jih poslali v zaledje. Možje, žene in otroci pripovedujejo vsi enako, da bi ne bili nikdar mislili, da so Italijani taki barbari brez civilizacije in kulture. Naglašati se mora še, da so se

obnašali tako v tisti Furlaniji, ki jo hočejo odrešiti, kakor trde sami.

Mačke Lahom najljubša hrana. V občini Bihar na južnem Ogrskem je nastanjenih kot vojni ujetniki okrog 600 italijanskih podanikov. S temi vojnimi ujetniki so velikanske težave, kajti vse jedi, ki so jih dobivali, so ti ujetniki odklanjali. Pozneje so dobili dovoljenje, da so si smeli nakupovati koze, katerih meso so zavživali z veliko slastjo. Ko je pa zmanjkalo koz, so si začeli kuhati in peči mačke, kojih meso jim je tako zelo prijalo, da so cene mačkam v ondotnem okraju silno poskočile. Plačevali so ti ujetniki vsako mačko po 3 do 4 krone. Storilo se je vse potrebno, da bo vlada določila tudi glede prodaje mačk najvišje cene.

Doneski k vremenoslovju v Beli Krajini.

Kako je v zadnjih 27. letih delala toča škoda po Beli Krajini, vzlasti v adleški župniji.

J. Šašelj.

(Nadaljevanje.)

L. 1899. Dne 22. maja, na binkoštni ponedeljek, zadela je našo župnijo zopet velika nesreča vsled toče. Pop. ok. $\frac{3}{4}$ 5. prišel je od Gorjancev sem silen vihar z nevihto in začela je padati deloma prav debela toča, ki je padala kake četrt ure in je uničila vse vasi naše župnije razun Pribinec in Tribuč. Strni, ki so kazale prav lepo, so bile uničene, da so jih morali pokositi. Tudi malo starega trtja, kar ga je bilo še ostalo po toči 31. maja l. 1892., kakor tudi vsi novi nasadi amerik. trt v Mali Plešivici, je bilo uničeno. Vihar je polomil tudi obilo drevja, posebno sadnega, in nekaj dreves tudi izruval, in več streh razkril. Toča in nevihta sta imela isto smer, kakor 2. avg. l. 1897. Prišla sta od Gorjancev sem in uničevala ob Kolpi. Toča je pobila tudi semiško župnijo, prav hudo podzemeljsko in preloško, a na Hrvatskem lipniško, kuniško in prilisko župnijo in še dalje po Hrvatskem. Pobila je tudi še Zastavo in Vranoviče v črnomaljski župniji. Drugi dan, v torek 23. maja pa je zopet bila v podzemeljski župniji in lipniški na Hrvatskem. Škode je naredila samo v Beli Krajini za več, kakor 400.000 K, kakor so jo precenili. Isti dan pa je pobila tudi še drugod po Dolenjskem in Gorenjskem, kakor so pisali časopisi. Po toči pa je deževalo vsaki dan skozi 7 dni tako, da ljudje niso mogli posušiti strni, ki so jih pokosili. Je pa tudi skoraj vsaki dan grmelo in se bliskalo in nam pretila huda ura.

L. 1900. 31. jul. pop. od 4—5. smo imeli nevihto s točo, ki je napravila precej škode po njivah med Bednom in Tribučami, a najbolj pa na Pribincih, kjer je pokončala polovico letine. Posebno hudo pa je pobila ta dan v podzemeljski župniji in v Metliki. V podzemeljski župniji so bile močno potolčene vasi Cerkvišče, Gradac, Dobravice in nekoliko Griblje. Nevihta je prišla od Metlike sem. Tudi drugod po Dolenjskem je pobila, kakor okrog Leskovca, Rake, Šentjerneja. Tudi v naši Vel. Plešivici je naredila precej škode po novih vinogradih.

L. 1901. 16. aprila je bil prav nenačuden dan. Večkrat je bilo lepo, a zopet večkrat deževalo. Pop. okrog 5. ure pa je nastal hud vihar s ploho in točo, ki je po nekodi, kakor v Dolenjih in Fučkovcih vse pobelila in tudi nekoliko škodila sadju, ki je bilo ravno v cvetju. Po noči pa je grmelo in se bliskalo in je zapal precej sneg.

L. 1902. 13. maja pop. ok. 2. ure je padala nekoliko toča, debela kakor lešniki, ki ni napravila pri nas skoraj nič škode, pač pa je naredila precej škode na Vinici in drugod po Dolenjskem in Notranjskem. Na Planini in na Rosopajniku v kuniški župniji pa je pobelila, kakor da je zapal sneg. — 17. julija pobila je pop. okrog 5. ure po nekaterih vaseh naše župnije. Največjo škodo je naredila na Vel. Plešivici v novih vinogradih, kjer je močno

uničila trto in grozdje, ki je prav lepo kazalo. Precej škode je napravila pa tudi v Mali Plešivici, na Preložniku in v Štaričih na Bednju. Večjo škodo pa, kakor pri nas, je povzročila ponekod v semiški župniji in v podzemeljski, posebno v Gradacu in na Krupi, kjer so strni pokosili. Tudi po drugem Kranjskem je pobila.

L. 1903. 3. maja padala je nekoliko toča po Dolenjih, Fučkovcih, Bednju in Pribincih, ki pa ni napravila posebne škode.

(Dalje sledi.)

S severnega bojišča

piše p. Janez Žurga, dne 13. jun. 1915. — Od začetka vojske sem danes prvič naletel na Slovence. Bilo je zjutraj, ko od daleč začujem petje. Kar vzkipele mi je srce, ko mi je donela na ušesa Gregorčičeva: Rože je na vrtu plela... v prelepem znanem napevu. Naši fantje so to, ki pojó, z lepe Kranjske so. Šli so mimo moje kočice, peli so od srca. Zdelo se je, kot da tožijo po domu in se daleč od doma tolažijo s prelepimi domačimi pesmicami.

Premaknili smo se bliže bojni črti. Pred par dnevi so bili tu strašni boji. Mrličev je še sedaj precej nepokopanih, zlasti po zakotjih. Postavili smo kolerašpital. Bolnike smo spravili v barake, ki so jim granate porušile strehe, in po kočah, kar je še toliko celih, da so količkaj porabne. Bolnikov precej, večinoma proti koleri cepljeni, zato v par dneh ozdravé. Bolezen močno ponehava. Naletel sem tu na precej Slovencev, med njimi na Jermána iz Gor. vasi pri Šmarjeti, in na druge iz vseh krajev slovenske zemlje. Včasih si rečemo kakšno po domače. Zlasti Gorenjecem vzbuja veliko smeha, kadar jo vreževa z nekim Ribničanom. Zraven pride še neki sanitejec iz Št. Jerneja, pa imamo pravi cirkus. Zadovoljen sem med njimi. To so možje iz vrlega našega naroda, ki ne dela sramote ne veri, ne cesarju.

Mašujem prav redko, niti v največjih praznikih nimam prilike za to. Kakšen glas imajo zvonovi, sem že skoraj pozabil. Tu slišim venomer le topove grometi, pa puške pokati; bolniki ječe in stokajo. Vasi požgane in razbite, polja in travniki razorani, gozdovi razbiti kakor žitno polje po hudi toči. Tu so namreč bile ruske pozicije proti P. Ves dan tekam iz ene barake v drugo.

Na večer zlezem truden v brlog, ki sta mi jo zgradila pod jablano moj sluga Jelenc iz Trebnjega, pa Viršček iz prečenske fare. Lepa ta palača ni, vendar sem zadovoljen z njo. Podobna je pasji hišici, le malo večja je. Spodaj so ruševine, navpik dve palici pri vrodu, streha iz starih vreč. Družbo mi delajo mravljinici. Noter lezem po vseh štirih, enako nazaj, toda po rakovo, da se stvar ne podere. Zadnjič je bil hud naliv z viharjem. Za dež se nisem dosti zmenil, le koliba je bila v veliki nevarnosti, da jo vihar ne odnese. Zato sem jo tiščal z vsemi štirimi k tlom. Upam, da se bodo vrnili boljši časi. Sicer pa sem se že precej privadil temu življenju.

Dopisi.

Iz Prečine. Preteklo nedeljo, 11. t. m. popoldne je prišla k nam prošnja procesija iz Novega mesta. Procesijo so priredili tretjeredniki novomeškega okraja, na čelu jim neumorno delujoči g. p. Pavel. Pridružilo se je seveda tudi veliko drugega občinstva, opazili smo več meščanov iz boljših krogov. Ves sprevod pa je bil kakor mogočna vojskina truma, ki hoče z orožjem molitve od Gospoda takorekoč izsiliti zmago in mir. — Takoj po prihodu je imel g. voditelj pobožnosti primeren govor, v katerem je z njemu lastno spretnostjo naslikal sedanji položaj naše domovine in pokazal veliko potrebo pokore, samozataje in molitve. Marsikako oko se je orosilo pri spominu na svoje drage, ki se boré za

svojo in našo domovino, ki se boré za našo katoliško Avstrijo. — Po petih litaniyah — asistirala sta poleg domačega g. svetnika tudi dva usmiljena brata — je cela cerkev stoje zapela cesarsko himno; bil je to naravnost veličasten prizor. Pri darovanju se je nabralo 152 kron 77 h; polovica te vsote se je izročila novi župni cerkvi sv. Antona Pad., polovica pa Rdečemu križu v Novem mestu. Čut hvaležnosti nam narekuje, da se i na tem mestu zahvalimo v prvi vrsti prireditelju procesije, g. p. Pavlu, nadalje pevskega zboru in sploh vsem udeležencem te lepe pobožnosti. Vsem skupaj: Bog plačaj! (K temu pristavimo, da se je vdeležilo te procesije toliko ljudi iz vseh slojev, da jih je sicer velika nova župnijska cerkev komaj vse obsegla. Zares častna armada molitve. Op. ur.)

Iz Karpatov. — Josip Zidar, mlinar iz Sotle pri Mirni, piše mirskemu gosp. župniku iz Karpatov, dne 3. junija 1915:

„Prečastiti g. župnik! — Zopet se Vam lotim napisati par vrstic. Vašo pošiljatev „Slovenca“ 5 števil iz aprila in 2 številki „Bogoljuba“ 3 in 4 sem včeraj sprejel. Moralo je kje zaostati, kajti drugo, ko ste mi pozneje odposlali, mi je prej došlo. Zopet Vam prav lepa hvala! Zahvaljujem se Vam tudi in vsem podpisanim za spominek iz Božje poti Zaplaza. Upam, da se niste spomnili samo s črko, ampak tudi v molitvi.

Naj Vam odgovorim nekoliko na smešni verz na Vaši razglednici: „Če sem spekel komis, da bi se spomnil zaplaških romarjev, ki sedé pri prazni mizi, nimajo kruha, ne mesa, pa vendar prosijo za mir Boga.“ Pečem res komis, kajti jaz imam edino opravilo le pri peči. Napečemo ga precej; na vsakih 12 ur, ko sem v delu, naredimo 11 ic in spečemo 1320 veken, toliko naredi ena kupel; imamo namreč dve kupel. Druga naredi zopet toliko kot prva, torej pride na dan 2640 veken. Večkrat pečemo tudi belega iz fine moke, z mlekom in cukrom mešano; tudi „žemlje in saleštangelne“ znamo delati. Potem imamo tudi vsaki dan meso in juho, samo Veliki petek ga ni bilo. Torej, kakor vidite, nam ni treba sedeti pri prazni mizi, kakor ste Vi romarji na Zaplazu.

Včasih „fašemo“ tudi vino, pivo, rum, sir, cigarete in cigare. Delo sicer nimam težko, kakor sem Vam že omenil, samo vroče je sedaj po letu biti pri peči. Delo, ki ga imam tu, ni nič hudega, ko bi le teh pogostih „abmaršev“ vedno ne bilo; edino to je najhujše, ko se moramo vedno premikat. Naj Vam še o tem nekoliko spregovorim.

Dne 12. maja pred praznikom Vnebohoda Gospoda smo imeli v Rohozni po vojaškem duhovniku spoved, sv. obhajilo, sv. mašo in pridigo v poljskem jeziku, za Veliko noč. To se je vršilo zunaj na prostem pod štrimi gabri. Vsled močnega vetra ni mogla goreti nobena sveča, in hostije je metalo mašniku po tleh. Ganljiv se mi je zdel ta prizor, ker takega še nisem videl.

Ni še bilo sv. opravilo končano, je prišlo z avtomobilom povelje, da je „abmarš“. Takoj, ko je bilo končano, smo hiteli do pekarnice in odrinili dalje. Ravno v tem času so se vršili hudi boji. Rusi so z veliko močjo potiskali naše nazaj. Topovi so gromeli, da se je zemlja tresla, in to prav blizu nas. Takrat je vse bežalo, kar je moglo iz onega kraja, ker že dobro poznajo Moskale, ki so že bili pred našim prihodom po teh krajih. — Prišli smo pozno v noč okoli 11. ure v oddaljen kraj, ki se imenuje „Kumarešči“.

Drugi dan na praznik smo okoli polodne postavili pekarno in začeli peči. Pekli smo do večera, kar pride zopet „befel“, da gremo zopet dalje. Hitro je bilo vse pripravljeno, le čakali smo še povelja, da odrinemo, toda ni ga bilo. Vso noč smo bili pripravljene na vsaki trenutek, konji so stali celo noč vpreženi. Pa Bog je dal, da je vendar mirno pretekla noč, da ni bilo hudega, le videlo se je daleč okoli, kako so gorele vasi in hiše, uničevane po sovražniku. Drugo jutro okoli 7. ure smo zopet vredili pekarno in nadaljevali. — Binkoštno nedeljo popoldne je zopet povelje za „abmarš“. Popoldne okoli 4. ure smo že odrinili proti drugemu kraju. Šli že kakih 10 minut, kar prinese jezdec na konju poročilo, da moramo nazaj in ostati še na tistem mestu. Zopet smo se obrnili in postavili znova pekarno in pekli naprej do srede 26. maja. Ta dan smo imeli drugi „abmarš“. Pozno v noč smo prišli v ta kraj, ki se imenuje „Nova žadova“, in pri luninem svitu napravili pekarno ter takoj pričeli z delom. Doklej bomo tu, se ne ve, dolgo zopet gotovo ne. Tako je naše življenje. Nič lepo in prijetno in biti vedno na vse pripravljene.

Predstojnike sicer nimam ostre in sitne, sem z njimi zadovoljen, ali nekateri moji sotovariši so do cela izprijeni in pokvarjeni, govoré in preklinjajo tako nesramno, da je strah in groza. Danes je praznik sv. Rešnjega Telesa. Spominjam se, kako je bilo danes leto lepo, ko sem bil doma, kako pa je danes, ki sem v tuji deželi in brez vsake službe božje, niti v cerkvi nisem nič bil. To pismo Vam pišem v svisljih na senu. — Prosim, sporočite moje iskrene pozdrave vsej Marijini družbi, posebno še onim, ki so se me spomnili z Vami vred na Zaplazu, in povejte jim, da prosim, naj eno úro molitve obrnejo in darujejo v moj namen. — S pozdravom Jos. Zidar.

Veliko zalogo podobic za I. sv. obhajilo ima knjigarna J. Krajec nasl. Rudolfovo.

Velika svota denarja 154-0-20 se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja: Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

$4\frac{1}{2}\%$

1-0-16

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.